

רבינא אמר: משנתנו לא כדברי רבי ישמעאל היא (1) אלא לעולם, מתניתין רבי עקיבא היא, דאמר מדאורייתא בדמזיק שיימינן.

ומה ששנינו "מפני תיקון העולם", כדעת רבי שמעון היא, דדריש בכל מקום טעמא דקרא [מפרש טעמם של דיני התורה] (2)

ואף כאן, אכן דאורייתא הוא, והתנא מה טעם הוא דקאמר, מה טעם אמרה תורה הניזקין שמין להן בעידית מפני תיקון העולם, וכפי שמבואר בבבלייתא כאן.

משלמין ממיטב דמזיק אלא ממיטב דניזק, אם כן מאי קל וחומר להקדש דקאמר רבי עקיבא? הלא משמע שלהקל בא, וכי בא רבי עקיבא להקל גם בהקדש! (14)

מט-ב ועוד, הא אמר רב אשי תניא בהדיא, שנחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא, אם בדניזק שיימינן או בדמזיק שיימינן:

"מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם" שאמרה תורה מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק, דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: לא כי, אלא מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק.

שלותה] שנאמר: "לא תחבול בגד אלמנה". רבי שמעון אומר: עשירה ממשכנין אותה ענייה אין ממשכנין אותה, כי הטעם לאיסור לקיחת משכון הוא משום שאם ענייה היא אתה חייב להחזיר לה כל יום את המשכון ואתה משיאה שם רע [חשד] בשכנותיה. ונראה, שחכמים ורבי שמעון נחלקו, האם רשאים אנו ליתן טעם לדין התורה, כאשר מחמת כן יתחדש דין שאינו לפי פשטות הכתוב. ומה שאמרו כאן "ורבי שמעון דריש טעמא דקרא" כי כאן יש נפקא מינה למעשה מנתינת הטעם.

ב. ראה בתוספות הרא"ש שכתב דאי לא פליגי אלא היכא דאיכא נפקותא צריך למצוא נפקותא אף בנידון דסוגיין, ולא מסתבר לומר דנפקא מינה בשוגג, אם משלם בעידית או לא, כיון שאדם מועד לעולם. [כלומר, ואין נחשב "שוגג". וראה תוספות בבא קמא כז ב ד"ה שמואל ורמב"ן בבא מציעא פב ב]

ומסיים תוספות הרא"ש ושמה מהאי טעמא הוא דשיימינן בדמזיק, כלומר, לרבנן "מיטב שדהו" היינו של ניזק דומיא ד"שדה" שנאמרה למעלה, אבל לרבי שמעון, מחמת טעמא דקרא,

14. כי אין לפרש שהקל וחומר מתייחס אל עצם החיוב שהמזיק חייב להקדש, שהרי הברייתא עוסקת באיכות התשלום שהוא מעידית, ולא בעצם החיוב.

ואין לומר, שרבי עקיבא בא לחדש, שהקדש גובה מן העידית ולא מן הזיבורית, ומשום שדבר פשוט הוא, ואין בו רבותא, "חידושי הריטב"א"; וראה מה שהקשו התוספות כאן ובבבא קמא על פירוש רש"י, ובדברי הריטב"א נתיישבה קושייתם.

1. ולית ליה לרבי ישמעאל שומא בדמזיק כלל. [כלומר, אף מדרבנן] — רמב"ן לקמן נ א, וכן דעת הרא"ש שם ועוד ראשוני. ומשמע שזהו הטעם שמחמתו חולק רבינא על אביי.

ואפשר לפרש עוד, שרבינא רצה לפרש את המשנה אליבא דהילכתא, כיון דהלכה כרבי עקיבא מחבריו, וראה בהערה הבאה.

2. א. בבבא מציעא [קטו א] אמרו: אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה [אין לוקחים ממנה משכון על הלואה

שדהו ומיטב כרמו ישרם, ועל ידי זה ימנע מלגזול.

ולפיכך אמרו: כל הניזקין (5) שמין להן בעידית.

ב. ומפני מה אמרו (6) בעל חוב גובה בכינונית!?

כדי שלא יארע שיראה אדם שיש לחבירו שדה נאה ודירה נאה ויאמר בליבו אקפוץ ואלונו כדי שאם לא יהיו לו מעות לפרוע אנבנו [את השדה או הדירה] בחובי.

לפיכך אמרו: בעל חוב בכינונית ולא בעידית.

דתניא: אמר רבי שמעון: מפני מה אמרו: (3) הניזקין שמין להן בעידית [של מזיק]!?

מפני הגזלנים ומפני החמסנין [גזלן נוטל את של חבירו ואינו משלם על החפץ, חמסן נוטל ומשלם בעל כרחו של חבירו] (4) ולכן הם משלמים בעידית.

כדי שיאמר אדם שרוצה לגזול את חבירו למה אני גוזל ולמה אני חומם, הרי למחר כשיתבע אותי הגזלן, אם לא תהיה הגזילה בידי, יהיו בית דין יורדין לנכסי, ונוטלין ממני שדה נאה [עידית] שלי ונותנים אותה לנגזל.

וסומכים על מה שכתוב בתורה "מיטב

בשם הרמב"ן שחמסנים שהוזכרו לאו בדוקא הוא.

5. וכיון שבגזלן ראוי לחייבו מן העידית, ומשל מזיק, על כן חייבה תורה בכל אבות נזיקין מעידית דמזיק, ראה תשובת הרשב"א חלק ד סימן יג, בחתם סופר וברש"ש. ובגליוני הש"ס כתב שיש להוכיח מכאן, דאמרינן "לא פלוג" גם בדאורייתא.

6. בפשוטו "בעל חוב בכינונית" הוא מתקנת חכמים כי מן התורה בזיבורית [כדברי עולא לקמן נ א]

אמנם ברי"ף וברא"ש הגירסא היא "מפני מה אמרה תורה" ומשמע דדין זה הוא מדאורייתא, וכתב בקרבן נתנאל שגירסא זו טעות היא, ואכן בתוספות רי"ד גורס "אמרה תורה" לענין נזיקין ו"אמרו חכמים" לענין בעל חוב.

וראה בפני יהושע שמפרש דעת הברייתא שבעל חוב בכינונית מן התורה ומסתייע מגירסת הרי"ף והרא"ש. ולעיל עמוד א במה שאמרו "ובעל חוב דינו בכינונית" הובא בהערות דברי

אנו אומרים מיטב שדהו של מזיק, וכן כתבו התוספות בקיצור.

ג. והנה הרמב"ן והרא"ש כתבו [לקמן נ א] דקיימא לן כרבינא בפירושא דמתניתין ודלא כאביי, ולפי דברי התוספות, שרבנן ורבי שמעון חולקים אם שיימינן בדמזיק צריך להיות להלכה דשיימינן בדניזק, שהרי קיימא לן כרבנן דרבי שמעון, והרי באמת קיימא לן דשיימינן בדמזיק, וכן כתב הרא"ש בבבא קמא, ומשמע דהרמב"ן והרא"ש הנ"ל לא סבירא להו כהתוספות.

3. ברי"ף רא"ש ותוספות רי"ד גורסים "מפני מה אמרה תורה". וראה בתפארת יעקב מה שפירש גירסא דילן, ומאי דקתני "וסומכים על מה שכתוב בתורה".

4. מה שהוזכרו "חמסנים" אינו מוכן, שהרי חמסן נותן דמים, ואם כן אף אם לא יהיה החפץ בידו, כאשר יתבע אותו הנחמס הרי יוכל התובע לעכב את הדמים לעצמו, ולמה יגבה מעידית של החמסן!?

וראה בחידושים המיוחסים לריטב"א שכתב

שיותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה, האשה רוצה לינשא לאיש. ולפיכך, די לנו לתקן שתגבה מזיבורית, ואין חשש שתמנע מלהנשא מחמת שאינה מקבלת אלא בזיבורית.⁽⁸⁾

ועוד אמר רבי שמעון דבר אחר:

האשה יוצאה מבעלה לרצונה ושלא לרצונה, כי על כרחא יכול בעלה לגרשה.

והאיש אינו מוציאה [את אשתו] אלא לרצונו [אם ירצה]

וסבורה היתה הגמרא שרבי שמעון בא לתת טעם נוסף לכך שכתובת אשה בזיבורית. ולפיכך מתמהינן: מאי דבר אחר? כלומר, היכן יש כאן טעם להגבות את כתובתה בזיבורית.

אלא מעתה שאתה חושש לשמא יאמר "אקפוץ ואלונו", נתקן שיהא בעל חוב גובה בזיבורית בלבד, כי אם יגבה בבנינונית, עדיין יש לחוש שמא יחמוד את שדהו של חבירו וילונו כדי לגבותה!?

אי אפשר לנו לתקן כך, כי אם כן, אתה נועל דלת של מלוים בפני לוויין, כי המלוים לא ירצו להלוות, אם ידעו שלא יקבלו אלא קרקע זיבורית.

ג. כתובת אשה בזיבורית, דברי רבי יהודה.

רבי מאיר אומר: כתובת אשה בבנינונית.⁽⁷⁾

אמר רבי שמעון: מפני מה אמרו כתובת אשה בזיבורית ולא בבנינונית, כשאר בעל חוב!?

8. הקשו התוספות [מח א ד"ה כתובת] למאן דאמר כתובת אשה מדאורייתא, אם כן דינה בעידית, ואמאי הפקיעו חכמים את דינה מהאי טעמא דיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא!?

וכן לרבי מאיר האומר כתובת אשה בבנינונית, הלא הוא סובר כתובה דאורייתא, ומאי טעמא לא תגבה בעידית?

ותירצו, כי חשו חכמים באשה שמא תקניטנו כדי שיגרשנה ותגבה כתובתה, ולפיכך הפקיעו ממנה דין עידית, ומה שאמר רבי שמעון בכרייתא, הוא כדי שלא נאמר שכתובה בבנינונית "משום חניא" [ראה להלן בגמרא].

וראה עוד מה שכתבו תוספות בכתובות י א ד"ה הואיל. וברשב"א כתב בשם הרמב"ן שאף למאן דאמר כתובה מדאורייתא מכל מקום אינה גובה מעידית.

הראשונים שרבי שמעון סובר בבנינונית מן התורה. וראה עוד ברש"ש. ובמאירי [בפירוש המשנה] כתב שלדעת רבי שמעון בעל חוב מדאורייתא גובה בעידית [שמאחר שהלוה לו מעותיו שהם מיטב כל הנכסים, דין הוא שיפרענו בעידית], ותיקנו לו מן הבנינונית משום שלא יאמר אקפוץ ואלונו.

7. טעמו של רבי מאיר משום חניא כמו שאמרו לקמן — תוספות כתובות י א ד"ה הואיל.

וראה בכתובות דף נו שלדעת רבי יהודה כתובת אשה היא מתקנת חכמים ורבי מאיר סובר שהיא מדאורייתא. אלא ששמע שם בסוגיא שאין מחלוקתם זו קשורה למה שנחלקו כאן אם גובה בבנינונית או בזיבורית. וראה בהערה הבאה. ובחתם סופר ד"ה לא לעולם מיתמי.

שמרצונו הוא מגרשה, ואין מקום לתקן לו כתובה ממנה.

שנינו במשנה: **וכתובת אשה בזיבורית.**

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן: לא אמרן [לא אמרן] במשנה (12) כתובת אשה בזיבורית אלא באלמנה הגובה מיתמי.

אבל גרושה הגובה כתובתה מיניה דידיה [מבעלה], גובה בבינונית.

ומתמהינן: אם מה ששנינו בזיבורית מיתמי, אם כן תיקשי מאי איריא [מה ראה התנא לומר (13)] **כתובת אשה דוקא**, הלא אפילו כל מילי [כל דבר] — נזיקין ובעל חוב — נמי בזיבורית?!

דהא תנן במשנתנו, אין נפרעים בין נזיקין בין בעל חוב ובין אשה בכתובתה מנכסי יתומים, אלא מן הזיבורית, ומה ראה התנא להדגיש דוקא בכתובת אשה שגובה היא מזיבורית?!

אלא ודאי לאו כדבריך, ומה שאמרו בזיבורית, אף בגרושה שגובה מיניה [מבעלה].

ואדרבה, כיון שהאיש מוציאה שלא ברצונה, ראוי לתקן לה עידית כדי שלא יוציאנה! (9)

ומפרשינן: לא בא רבי שמעון לתת טעם לגביית כתובה בזיבורית, אלא בעניין אחר דיבר.

כי וכי תימא [אם תשאל] מדוע לא נאמר כי היכי [כמו] דכי מפיק לה איהו בגט, מדעתו, תקינו לה רבנן כתובה מיניה.

אם כן, כי נפקא איהי [כאשר היא תצא] ממנו, על ידי שתכוף אותו לגרשה ולתת לה גט, נמי ליתקני ליה רבנן כתובה מינה! (10)

על זה בא רבי שמעון לומר תא [בא] ושמע תשובה לשאלתך, אין אשה מוציאה את בעלה, ואי אפשר לה לכוף אותו על כך.

כי אכן אשה יוצאה כשבעלה רוצה לגרשה, בין לרצונה ובין שלא לרצונה, ואילו האיש אינו מוציא את אשתו, אף אם היא רוצה בכך, אלא לרצונו, ואי אפשר לה לכופו. (11)

שהרי אם ירצה אפשר המשהי לה [שישהה אותה אצלן] במה שהיא זקוקה לקבל ממנו גיטא [גט], ואם אינו משהה אותה, נמצא

9. "חידושי הריטב"א" והר"ן.

10. שעיקר תקנת כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, ושמא תאמר במורדת מיהא היה להם לתקן לו איזה ממון ממנה כעין כתובה כדי ליוזהר שלא תמרוד בו — מאירי.

11. הרמב"ם כתב [אישות יד ח] שאשה האומרת על בעלה שמאוס הוא עליה כופין אותו לגרשה, והראשונים הקשו עליו ממה שמבואר כאן שאי אפשר לאשה לכוף את בעלה לגרשה ולעולם

יכול הוא להשהותה אם ירצה. וראה במאירי שתירץ שיכול הוא להשטט ולברוח, וראה עוד בתוספות בכתובות סג ב ד"ה אבל ובחתם סופר.

12. כן משמע בראשונים דאמתניתין קאי, ובפני יהושע לא פירש כך, אלא דאברייתא קאי, וראה שם שפירש מה דחק את מר זוטרא לומר דרק מיתמי בזיבורית וראה עוד בחתם סופר ובתפארת יעקב.

13. על פי ספר הערוך.

ומשנינו: לעולם כדברי מר זוטרא שכתובת אשה בזיבורית דוקא בגובה מיתמי. ובכתובת אשה איצטריכא ליה לתנא להדגיש שאינה אלא בזיבורית.

ומשום דסלקא דעתך אמינא דמשום חינא דנישואין, שיהיו האנשים נושאים חן בעיני הנשים, (14) לכן אקילו רבנן גבה [אצל כתובה] ואף מיתומים תגבה בכינונית.

קא משמע לן: אמר רבא: תא שמע להקשות על דברי מר זוטרא:

הרי שנינו: רבי מאיר אומר כתובת אשה בכינונית, וממאן גביא, אילימא מיתמי?

הרי תיקשי: מאי איריא כתובת אשה בזיבורית, הלא אפילו כל הני [נזיקין ובעל חוב] נמי דינם בזיבורית?!

אמר [תירין] רב אחא בר יעקב: אין המשנה עוסקת במזיק עצמו, ולא בלוה עצמו, ולא בבעל המגרש, או אלמנה הגובה כתובתה מן היתומים.

אלא הכא במאי עסקינן כגון שאחר הנזק נעשה אדם ערב (15) לנזקי בנו. (16)

הרי שנינו: רבי מאיר אומר כתובת אשה בכינונית, וממאן [ממי] גובה היא בכינונית, אילימא [אם נאמר] מיתמי וכי לית ליה לרבי מאיר הא דתנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית?

אלא לאו, באשה הגובה כתובתה מיניה, אמר רבי מאיר.

מכלל [משמע מכאן] דרבנן סברי כתובת אשה מיניה בזיבורית?!

ומשנינו, לא בגובה ממנו שנינו, אלא לעולם

14. כן פירש רש"י. ותוספות פירשו להיפך, כדי שיהיו האנשים רוצים לישא אותה [אחר שתתגרש ממנו] לכן ראוי לתקן לה כתובה מעלייתא.

וראה בחתם סופר ד"ה אמר מר זוטרא שהקשה על פירוש התוספות, ממה שאמר רבי שמעון שמחמת שהאשה רוצה להנשא יותר מן האיש לכן תקנו לה רק זיבורית, הרי אדרבה, מחמת כן ראוי לתקן לה יותר, ולפירוש רש"י ניחא.

15. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

16. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

17. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

18. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

19. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

20. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

21. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

22. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

23. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

24. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

25. הוא הדין אם ערב לאדם אחר שאינו בנו, אלא אורחא דמילתא נקט, ולפי ה"איבעית אימא" להלן ניחא בפשיטות — תוספות הרא"ש.

וכן, כגון שנעשה ערב לבעל חוב של בנו.

וכן, שנעשה ערב לכתובת בלתי.

ובכל אלו, נתחייב האב לפרוע את חוב בנו, אם לא ישלם הבן, ולא ישלם, ומת, (17) ועתה באים כולם לגבות מן הערב.

והאי [זה], גובה כי דיניה [כדינו], והאי, כי דיניה.

ניזקין ובעל חוב, דמחיים של בן גבו [היה דינם לגבות], שהרי חל חיובו מחיים.

איהו [ערב] נמי, כי מגבי להם, כמו שהיו גובים מן הבן מחיים, מגבי, להם הערב.

אבל כתובת אשה דהא אלמנה (18) לאחר מיתה גביא.

ולאחר מיתה, הרי ממואן גביא, מיתמי, ועל כן, איהו [ערב] נמי כי מגבי לכתובה, כמו לאחר מיתה הוא מגבי לה.

ומקשינן: ואם בערב מיירי, תיפוק ליה, דערב דכתובה, כלל לא משתעבד לפרוע, כמו שיתבאר להלן!?

ולאזו בלבד שלא תגבה בינונית, אלא אף מזיבורית לא תגבה האשה מן הערב!?

אף על פי שאין "ערב" משתעבד לכתובת אשה, "קבלן" משתעבד,

איזה הוא "ערב דכתובה" ואיזה הוא "קבלן"?

"ערב דכתובה, הוא, מי שנישאה האשה, על ידי התחייבותו לשלם את כתובתה.

"קבלן דכתובה" הוא, מי שהתפיס הבעל את אשתו מטלטלין, והיא מסרתן ליד הקבלן בתורת קבלנות, ואחר כך החזירה אותו לבעלה. [וראה בהערה (19)]

ומשינין: הכא בנעשה האב קבלן על כתובת בלתי עסקינן, וקבלן משתעבד אף בכתובת אשה.

ומתמהינן: אכתי, הניחא למאן דאמר, לקמן, דקבלן, אף על גב דלית ליה נכסי ללוה, משתעבד הוא למלוה, אתי שפיר.

אלא למאן דאמר, אי אית ליה נכסים ללוה, משתעבד הערב, כי סומך הוא שיגבה המלוה מהם, ולפיכך משעבד את עצמו, ודעתו לשלם, אם יאבדו הנכסים אחר כך.

אבל אי לית ליה, לא גמר בלבו להיות משתעבד, כי ירא להפסיד, והתחייבותו אינה אלא דיבורים בעלמא.

אם כן, לדעה זו, מאי איכא למימר!?

כי כאן, הרי אין לבן נכסים, כי אם יש לו, גובים ממנו, שהרי "אין פורעים מן הערב

באופן שהיא אלמנה, המיתה היא סיבת החיוב וזמן החיוב, ועל כן מתחייב הוא, כמו ערב על חובת היתומים, ראה ברש"ש ובאילת השחר.

19. כך פירש רש"י וראה בתוספות הרא"ש דאף על פי שמשמע בבבא בתרא שחלות שם "קבלן" תלוי בלשון ההתחייבות כגון שאומר "תן לו

17. רש"י. וראה ברש"ש, שהפוסקים השמיטו חידוש זה של רב אחא בר יעקב, שהערב למזיק ובעל חוב ומת, משלם עידית ובינונית ולא זיבורית, כי הם מפרשים דברי רב אחא באופן שלא מת, ודלא כרש"י.

18. ואף שגררשה גובה מחיים, מכל מקום,

ב. מי שנעשה קבלן דבעל חוב עבור הלואה א-1 שהמלוה נחסר ממון על סמך התחייבותו, דברי הכל משתעבד.

ג. אבל ערב דבעל חוב שיש חסרון בערך התחייבותו, שהרי לא נעשה "קבלן", אלא "ערב", ומאידך יש לומר שדעתו להשתעבד, שהרי נחסר מלוה ממון על פיו.

ד. וכן קבלן דכתובה, שאמנם לא נחסרה האשה ממון על פיו, אבל מאידך, יש מעלה לערך התחייבותו, שהרי נעשה "קבלן".

בשני אלו, פליגי אמוראים, איכא למאן דאמר: אף על גב דלית ליה נכסי ללוה משתעבד הערב, כיון דאיכא "חדא למעליותא", על כל פנים, כפי שנתבאר.

ואיכא למאן דאמר: אי אית ליה נכסי ללוה בשעה שנעשה ערב משתעבד, ואי לית ליה לא משתעבד הערב, כיון דליכא "תרתיה לחיובא", ואינו דומה לקבלן דבעל חוב.

תחילה", ואין האב צריך לשלם (20) וכיון שאין לבן נכסים, נמצא שהאב כלל לא נשתעבד להיות ערב, ולמה ישלם! ?

ומשנינן: איבעית אימא: בדהו ליה [שהיו לבן] נכסים, בשעה שנעשה האב ערב, ואחר כך אישתדוף [התקלקלו השדות]

ואיבעית אימא: לא היו לבן נכסים, ואף על פי כן, כל שהוא לגבי בריה [לצורך בנו], מפני חיבתו, שעבודי משעבד האב נפשיה [את עצמו].

ענה חוזרת הגמרא, לפרט את דיני ערב וקבלן, מתי משתעבד הוא, ומתי אין כוונתו להשתעבד.

איתמר

א. ערב דכתובה שאינו "קבלן" דברי הכל: לא משתעבד, כיון שלא התכון אלא לעשות מצוה, שתתרצה האשה להנשא, והרי לא גרם לה הפסד בכך, (21) ועל כן לא היתה דעתו להשתעבד לכתובתה.

אף על פי שיש נכסים ללוה, (וראה מה שתיירן בקרבן נתנאל אות ז)

ותוספות כתבו שבעל כרחך אין לבן נכסים, כי אם יש לו נכסים, לא יגבה מן הערב אלא זיבורית, כיון שאם היה גובה מן היתומים היה גובה זיבורית, ראה במהרש"א, במה שציין כאן בגליון הש"ס. וברמב"ן.

21. א. בגמרא לקמן הוזכר "מצוה הוא דעבד" וכן כתבו כאן הראשונים אך רש"י השמיט פרט זה.

וראה ברמב"ן שהתחייבותו היתה אסמכתא בעלמא כי לא התכווין אלא לשם מצוה, ואין לומר שדעתו להשתעבד כיון שהיא עושה על

ואני קבלן" מכל מקום בעינן נמי התפסת מטלטלין.

ועוד כתב לחלק, בין מלוה המוציא מעות מידו מחמת נאמנות הערב, וסגי בלשון קבלנות, לבין הכא שאין כאן אלא שעבוד בעלמא, ולא סגי בלשון קבלנות, אלא צריך גם התפסת מטלטלין.

והנה לשון רש"י משמע שהיא חזרה ונטלה את המטלטלין מן הקבלן ונתנתו לבעלה בציווי הערב וכן כתב תוספות הרא"ש וראה ב"חידושי הריטב"א" ובציון 147 שם.

20. רש"י.

ובתוספות הקשו, שבקבלן יכול לפרוע ממנו,